

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Кафедра	Рисунок	Рік навчання	4
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	нормативна
Спеціальність	022 «Дизайн»	Семестри	7

Спецрисунок, скетчинг
ОПП «Дизайн одягу (взуття)»
Семестр 1 (осінь – зима 2023)
1 вересня — 14 грудня

Викладач Будник Олексій Петрович
Е-mail @gmail.com
Заняття дистанційно

Консультації за домовленістю
Адреса ауд. 32, поверх 2, корпус 1, вул. Мистецтв 8
Телефон (057) 706-02-81 (кафедра рисунку)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Заняття та консультації з викладачем у стінах академії під час військового стану не відбуваються, офіційним каналом комунікації з викладачем є листування електронною поштою та у вайбері, телеграмі чи месенджері. В разі необхідності додаткової консультації, ескізи робіт студентів можуть бути надіслані туди. Умови листування: 1) у листі обов'язково має бути зазначена назва дисципліни та ім'я автора — анонімні листи розглядатися не будуть; 2) файли підписувати таким чином: *прізвище, назва дисципліни, тема завдання*.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовою для вивчення дисципліни «Спецрисунок, скетчинг» є певний обсяг знань з креслення, перспективи, пластичної анатомії. Студент отримує повну підтримку при опрацюванні матеріалу дисципліни та підготовки у практичній роботі.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Показ робіт із методичного фонду кафедри рисунку. Ознайомлення студентів з електронними версіями матеріалу з класичного та сучасного світового рисунка та застосування додаткової літератури з дисципліни.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Виконання завдань потребує наступні матеріали: папір (розмір 50x70), олівці, м'які матеріали, маркери, різні графічні засоби.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Вузловими моментами у навчанні студента є розвиток наступних знань та навиків:

Образне композиційне мислення, розвинуте у результаті постійної праці над осмисленням змісту завдання.

Вміння виразити пластику та пропорції конкретної природи в її багатстві та цільності складових елементів (простір, середовище, об'ємна форма, освітлення, взаємодія предметів, фактура матеріалу, індивідуальна характеристика), передача засобами рисунку динаміки руху фігури людини.

Основний зміст рисунків, виконання яких потребує багато часу:

Вміння виконувати начерки з натури, що рухається і короточасні рисунки, формуючи навички у початкового художника до постійного огляду навколишнього середовища.

Вміння на основі придбаних знань малювати за уявою та пам'яті, що має особливе значення для творчої діяльності митця;

Вільне володіння технічними засобами відображення, що сприяє індивідуальним можливостям художника у відтворенні його творчих задумів.

Глибоке критичне освоєння художньої спадщини, яке допомагає творчому зростанню молодого художника, підвищуючи його культуру та художній смак. З цією метою аналізуються рисунки майстрів і виконуються копії з них.

Придбання цих знань і навичок виконується поступово від простих завдань на перших курсах, до складних – на старших, особливо на останньому, коли задача створення закінченого художнього твору повинна відповідати загальному стану високого мистецтва.

В результаті вивчення дисципліни «Спецрисунок, скетчинг» студенти повинні:

Знати основи лінійної та повітряної перспективи, закони розподілення світла по формі, поняття світо-тіньових відношень, основи пластичної анатомії людини;

Вміти аналізувати,

виразно відтворювати конкретний пластичний зміст натури з урахуванням цілності усіх складових: простору, середовища, пропорцій та об'ємної форми, освітлення, фактури матеріалу. Вміти цілком бачити, спостерігати та запам'ятовувати побачене, виконувати короточасні рисунки, начерки, рисунки за уявою.

Мати навички

послідовно вести роботу над рисунком на основі принципу від загального до простого, а потім від простого до узагальненого, володіти технічними прийомами рисування від простих до самих складних форм і рухів.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Основна спрямованість дисципліни визначається професійним зображенням оголеної та одягненої постаті людини. Дисципліна вивчається протягом трьох семестрів 3-4-го курсів у обсязі 9 кредитів ECTS (270 годин). **7 семестр: 90 годин: 45 — практичні заняття, 45 — самостійні.**

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Метод повідомлення нових знань — практична робота в процесі виконання серії завдань. Основна форма вивчення курсу — практичні завдання.

Основна форма вивчення курсу — практична академічна робота при виконанні аудиторних та поза аудиторних завдань в контексті учбового курсу.

Мета запропонованих завдань — вправи побудовані за принципом послідовного ускладнення учбових задач, пов'язаних між собою смисловим навантаженням.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Програмою передбачено рубіжні етапи контролю у формі поточних переглядів етапів процесу роботи виконаних завдань.

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі екзаменаційних переглядів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Дисциплінарна та організаційна відповідальність. Викладач несе відповідальність за координацію процесу занять, а також створення атмосфери, сприятливої до відвертої дискусії та пошуку необхідних питань з дисципліни. Особливу увагу викладач повинен приділити досягненню програмних результатів навчання дисципліни. В разі необхідності викладач має право на оновлення змісту навчальної дисципліни на основі найновіших досягнень і сучасних практик у відповідній галузі, про що повинен попередити студентів. Особисті погляди викладача з тих чи інших питань не мають бути перешкодою для реалізації студентами процесу навчання.

Викладач повинен створити безпечні та комфортні умови для реалізації процесу навчання особам з особливими освітніми потребами (в межах означеної аудиторії).

Міжособистісна відповідальність. У разі відрядження, хвороби або іншої важливої причини, викладач має право перенести заняття на інший день за умови узгодженості з адміністрацією та існуючим розкладом занять. Про дату, час та місце проведення занять викладач інформує студентів через старосту групи.

ПРАВИЛА ЗДОБУВАЧА

Під час занять студенти повинні обов'язково вимкнути звук мобільних телефонів. За необхідності студент має право на дозвіл вийти з аудиторії. Вітається власна думка з теми заняття, яка базується на аргументованій відповіді та доказах, зібраних під час практичних або самостійних занять.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНОСТІ

Недопустимі пропуски занять без поважних причин (причини пропуску мають бути підтверджені необхідними документами або попередженням викладача). Не вітаються запізнення на заняття. У разі пропуску занять, студент має самостійно опрацювати матеріали тем і підтвердити їх опанування відповідними нотатками, а також практичною роботою. Довгострокова відсутність студента на заняттях без поважних причин дає підстави для незаліку з дисципліни і його можливого подальшого відрахування. Додаткові заняття з такими студентами не передбачені. Відсутність практичних завдань на поточних переглядах безпосередньо впливає на зниження підсумкової оцінки (мінус 3 бали за кожний пропуск).

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Під час навчання студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю визначено підлог роботи студент зобов'язаний її переробити. Якщо факт академічної недоброчесності зафіксований на екзаменаційному перегляді — студент максимально отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю.

Корисні посилання:

<https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

Навч. тиждень	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
1	1	практичні	Оголена постать людини (контрапост) у ракурсі в середовищі. Пошуки композиційного рішення фігури та інших елементів постановки. Затвердження рішення формату.	3	Поточний перегляд	
2	2	практичні	Одягнена постать людини (контрапост) у ракурсі в середовищі. Побудова	3	Поточний перегляд	

			пропорцій та руху фігури у великому форматі.			
3	3	практичні	Оголена постать людини (контрапост) зі спини у ракурсі в середовищі. Анатомічний аналіз та обґрунтованість	3	Поточний перегляд	
4	4	практичні	Одягнена постать людини (контрапост) у ракурсі в середовищі. Початок роботи над формою за допомогою тону. Пошук тонального рішення.	3	Поточний перегляд	
5	5	практичні	Оголена постать людини у складному русі. Завершення графічного листа: тональне врівноваження та організація, завершення вузлів, узагальнення деталізації усього графічного листа.	3	Поточний перегляд	
6	6	практичні	Одягнена жіноча фігура у складному русі в різних ракурсах. Пошуки композиційного рішення фігури та інших елементів постановки. Затвердження рішення формату. Акцентування на пластичне рішення жіночої фігури.	3	Поточний перегляд	
7	7	практичні	Оголена жіноча фігура у складному русі з драпіровками. Побудова пропорцій та руху фігури у великому форматі.	3	Поточний перегляд	
8	8	практичні	Одягнена жіноча фігура у складному русі з драпіровками. Анатомічний аналіз та обґрунтованість. Пошук пластичного рішення.	3	Поточний перегляд	
9	9	практичні	Оголена та одягнена жіноча фігура (в одному форматі) у предметному середовищі. Завершення графічного листа: тональне врівноваження та організація, завершення вузлів, узагальнення деталізації усього графічного листа.	3	Поточний перегляд	
10	10	практичні	Екзаменаційне завдання. Дві жіночі фігури, ускладнені предметним середовищем. Пошуки композиційного	3	Поточний перегляд	

			рішення фігури та інших елементів постановки. Затвердження рішення формату. Акцентування на пластичне рішення жіночої фігури.			
11	11	практичні	Екзаменаційне завдання. Дві жіночі фігури, ускладнені предметним середовищем. Побудова пропорцій та руху фігури у великому форматі.	3	Поточний перегляд	
12	12	практичні	Екзаменаційне завдання. Дві жіночі фігури, ускладнені предметним середовищем.. Анатомічний аналіз та обґрунтованість. Пошук пластичного рішення.	3	Поточний перегляд	
13	13	практичні	Екзаменаційне завдання. Дві жіночі фігури, ускладнені предметним середовищем. Початок роботи над формою за допомогою тону. Пошук тонального рішення.	3	Поточний перегляд	
14	14	практичні	Екзаменаційне завдання. Дві жіночі фігури, ускладнені предметним середовищем. Завершення графічного листа: тональне врівноваження та організація, завершення узлів, узагальнення деталізації усього графічного листа.	3	Поточний перегляд	
15	15	практичні	Екзаменаційне завдання. Дві жіночі фігури, ускладнені предметним середовищем. Завершення графічного листа: тональне врівноваження та організація, завершення узлів, узагальнення деталізації усього графічного листа.	3	Поточний перегляд	
			Разом за семестр	45	Екзаменаційний перегляд	

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Відмінно (90-100 балів, А): Рисунок виконано бездоганно як в цілому, так і з точки зору графічного виконання окремих його елементів та деталей:

- точне, безпомилкове розташування усього зображення та його елементів в аркуші паперу;
- визначено та передано рух зображеного об'єкту та його розташування відносно інших предметів автора;

- вірне зображення пропорційних співвідношень одного об'єкту до іншого, окремих деталей до цілого;
- точна передача конструкції об'єкту зображення, переконлива передача форми об'єктів засобами лінійної та повітряної перспективи, використанням законів світлотіні, тону і тональних співвідношень;
- висока технічна майстерність, професіоналізм.

Це найвищий рівень виконання навчального (академічного) завдання: при виконанні усіх перелічених вимог рисунок виглядає дуже майстерним, естетичним, відчувається певна натхненність при виконанні завдання. Безпомилкове виконання базових вимог.

Добре (82–89 балів, В) . Рисунок виконано добре як з точки зору загального естетичного сприйняття, так і з точки зору графічного виконання:

- добре розташування зображення на аркуші паперу;
- непогано передано рух зображеного об'єкту та його розташування відносно інших предметів;
- добре передано пропорційне співвідношення одного об'єкту до одного, окремих деталей до цілого;
- проаналізовано конструкцію об'єкту засобами лінійної та повітряної перспективи;
- непогане використання графічного матеріалу, висока технічна майстерність, помітні добрі навички у передачі зображення.

Добре виконаний рисунок, але допущено 1-2 незначні помилки в композиційному, пропорційному або тональному рішенні постановки. Завдання виконано добре з точки зору базових вимог академічної школи.

Добре (75–81 балів, С) . Рисунок виконано добре як з точки зору загального естетичного сприйняття, так і з точки зору графічного виконання:

- добре розташування на аркуші паперу;
- непогано передано рух зображеного об'єкту та його розташування відносно інших предметів;
- добре передано пропорційне співвідношення одного об'єкту до одного, окремих деталей до цілого;
- проаналізовано конструкцію об'єкту засобами лінійної та повітряної перспективи;
- помітні добрі навички у передачі зображення, але недосконале використання графічного матеріалу і завершення рисунку.

Добре виконаний рисунок, але є недосконале виконання елементів, допущено 3-4 помилки в композиційному, пропорційному або тональному рішенні постановки. Завдання виконано добре з точки зору базових вимог академічної школи.

Задовільно (64-74 балів D) . Рисунок виконано достатньо непогано з точки зору графічного виконання окремих його елементів і деталей:

- непогане використання графічного матеріалу, технічна майстерність, помітні добрі навички у передачі зображення.
- непогане розташування усього зображення в аркуші паперу;
- невиразно визначено і передано рух зображеного об'єкту;
- не зовсім точно зображення пропорційних співвідношень;
- присутні помилки у передачі форми об'єктів;
- недосконале використання графічного матеріалу.

Рисунок виконано задовільно, допущено 5-6 помилок в композиційному, пропорційному або тональному рішенні постановки. Завдання виконано задовільно з точки зору базових вимог академічної школи.

Задовільно (60-63, E) . Рисунок виконано майже непогано з точки зору графічного виконання окремих його елементів і деталей:

- непогане використання графічного матеріалу, технічна майстерність, помітні добрі навички у передачі зображення.
- погане розташування усього зображення в аркуші паперу;
- невиразно визначено і передано рух зображеного об'єкту;
- не зовсім точно зображення пропорційних співвідношень;
- присутні помилки у передачі форми об'єктів;
- недосконале використання графічного матеріалу.

Рисунок виконано задовільно, допущено 7-8 помилок в композиційному, пропорційному або тональному рішенні постановки. Завдання виконано задовільно з точки зору базових вимог академічної школи.

Незадовільно (35-59 балів, FXF). Рисунок виконано незадовільно з точки зору графічного виконання:

- суттєві недоліки у розташуванні усього зображення в аркуші паперу;
- погано передано рух зображеного об'єкту;
- є суттєві помилки у зображенні пропорційних співвідношень;
- недосконала передача конструкції об'єкту зображення;
- слабка технічна майстерність.

Рисунок виконано незадовільно, допущено 9-10 помилок в композиційному, пропорційному або тональному рішенні постановки.

Незадовільно (1–34 балів, F). Рисунок виконано незадовільно з точки зору графічного виконання:

- суттєві недоліки у розташуванні усього зображення в аркуші паперу;
- погано передано рух зображеного об'єкту;
- є суттєві помилки у зображенні пропорційних співвідношень;
- недосконала передача конструкції об'єкту зображення;
- слабка технічна майстерність

Рисунок виконано незадовільно, стадія рисунка не завершена.

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність студента, та творчий підхід під час практичних занять (1-3), виставкова участь у фестивалях та конкурсах (5–8), а також участь у житті групи (1–3). Максимальна кількість балів: 10.

КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, ЯКІ МАЮТЬ БУТИ СФОРМОВАНІ В РЕЗУЛЬТАТІ ОСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі дизайну, або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій і методів дизайну та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)	Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання (РН)
<p>ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 2. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 6. Здатність оцінювати та</p>	<p>РН 1. Застосовувати набуті знання і розуміння предметної області та сфери професійної діяльності у практичних ситуаціях.</p> <p>РН 6. Усвідомлювати відповідальність за якість виконуваних робіт, забезпечувати виконання завдання на високому</p>

забезпечувати якість виконуваних робіт.	професійному рівні.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	РН 14. Використовувати у професійній діяльності прояви української ментальності, історичної пам'яті, національної самоідентифікації та творчого самовираження; застосовувати історичний творчий досвід, а також успішні українські та зарубіжні художні практики.
СК 9. Здатність зображувати об'єкти навколишнього середовища і постаті людини засобами пластичної анатомії, спеціального рисунка та живопису (за спеціалізаціями).	РН 16. Враховувати властивості матеріалів та конструктивних побудов, застосовувати новітні технології у професійній діяльності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Ендрю Луміс. Малювання голів та рук. Нью-Йорк, «Вікінг Прес».
2. Основи рисунка, учбове видання, серія «Художнику початківцю». «Астрель», 2002.
3. Сучасне мистецтво. Науковий збірник. Випуск XIV. - К.: ІПСМ НАМ України, 2018. - 375 с. - іл.
4. Сухенко В.О. Рисунок: навчальний посібник. - К.: Вона-Манте, 2004.
5. Хосе Паррамон. Портрет. Уроки майстерності, серія «Школа малюнку». 2005.
6. Чеботов І.П. Харківська школа рисунка, Харків, Софія-А, 2017.
7. Bammes G. Der nackte Mensch. – Dresden: Veb Verlag der Kunst, 1982.
8. Berikbaev, Alisher Alikulovich. "Development of Competence Skills of Art Education Students." International Journal of Psychosocial Rehabilitation 24, no. 4 (April 30, 2020): 6984–88. <http://dx.doi.org/10.37200/ijpr/v24i4/pr2020514>.
9. Benjamin, Walter. Work of Art in the Age of Its Technological Reproducibility, and Other Writings on Media Paperback. Harvard University Press; Illustrated edition, 2008.
10. Clark, Gilbert A., Michael D. Day, and W. Dwaine Greer. "Discipline-Based Art Education: Becoming Students of Art." Journal of Aesthetic Education 21, no. 2 (1987): 129. <http://dx.doi.org/10.2307/3332748>.
11. Carr, Jeffrey. "Four types of art teachers for talented art students." Roeper Review 13, no. 2 (January 1991): 71–73. <http://dx.doi.org/10.1080/02783199109553313>.
12. Downing, Fripp Alfred. Human anatomy for art students. Mineola, N.Y: Dover Publications, 2006.
13. Goldfinger E. Human Anatomy for Artists: The Elements of Form. Oxford University Press, 1991.14. Goldman, Paul. Looking at Prints, Drawings and Watercolours: A Guide to Technical Terms. 2nd ed. London: British Museum Press in association with the J. Paul Getty Museum, 2006.
15. Gwent College of Higher Education. Faculty of Art and Design. [Publication produced by Fine Art Students]. Newport (Gwent): Gwent College of Higher Education, 1986.
16. Frank, Whitford, and Engelhardt Julia, eds. The Bauhaus: Masters & students by themselves. Woodstock, N.Y: Overlook Press, 1993.
17. Fredericksen, Andrea, and Nick Grindle. Creating Curators: Using Digital Platforms to Help Students Learn in Art Collections. Art: Design: Media Subject Centre, 2009. Web:

<http://www.adm.heacademy.ac.uk/resources/case-studies/creating-curators-using-digital-platforms-tohelp-students-learn-in-art-collections/index.html>.

18. Knight-Mudie, Karen, and n/a. "Attitudes towards art competitions of senior secondary art students and teachers." University of Canberra. Education, 1988.

<http://erl.canberra.edu.au/public/adtAUC20060811.154408>.

19. Leonard, Melissa M. "Motivating Students for Success in Art Education." Digital Commons @ East Tennessee State University, 2005. <https://dc.etsu.edu/etd/1048>.

20. Netto, Amelia M. "ESOL Students in the Art Room: An Art Educator's Resource Guide." Digital Archive @ GSU, 2012. http://digitalarchive.gsu.edu/art_design_theses/100.

21. Nelson, Gayle. "Perceptions About Hands-On Art Making by Non-Art Major Online Students." ScholarWorks, 2018. <https://scholarworks.waldenu.edu/dissertations/5641>.

22. Nicoladies. *The Natural Way To Draw: A Working Plan for Art Study*. Souvenir Press Ltd, 2008

23. Oxford Brookes University. School of Art, Publishing and Music. *Fine art single field: Students' guide*. Oxford: Oxford Brookes University, 1997.

24. Pointon, Marcia R. *History of art: A students' handbook*. 4th ed. London: Routledge, 1997.

25. Thomson, Isabelle. *The Power of Art & Protest*. [New York, NY]: the Calhoun School, 2014.

26. Regev, Dafna. "Art Therapy for Hospitalized Students." In *Art Therapy with Special Education Students*, 125–46. New York: Routledge, 2022. <http://dx.doi.org/10.4324/9781003156918-7>.

27. Saywell, Edward. *A Drawing Glossary*. Fogg Art Museum, 1997, <http://www.artmuseums.harvard.edu/fogg/drawingglossary.html>.